Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

36 945 VII **Jaarverslag en slotwet van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties 2025**

Nr. 4 **MEMORIE VAN TOELICHTING**

A ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 tot en met 3

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 afzonderlijk bij wet vastgesteld en ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2025 wijzigingen aan te brengen in:

1. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
2. de begrotingsstaten inzake de agentschappen van dit ministerie.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

P.E. Heerma

B ARTIKELGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE BEGROTINGSARTIKELEN (SLOTVERSCHILLEN)

1 Leeswijzer

De beleidsmatige mutaties en technische mutaties groter of gelijk aan de ondergrenzen zoals deze in de Rijksbegrotingsvoorschriften (RBV) zijn opgenomen, worden toegelicht. In het kader van transparantie of anderszins kan het voorkomen dat mutaties beneden deze ondergrenzen ook worden toegelicht.

Tabel 1 Ondergrenzen conform RBV 2026 (Stand op basis van de ontwerpbegroting 2025)

Artikel	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
1. Openbaar bestuur en democratie	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 4 mln. Ontvangsten: 2 mln.
2. Nationale Veiligheid	Verplichtingen/Uitgaven: 5 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 10 mln. Ontvangsten: 2 mln.
6. Overheidsdienstverlening en informatiesamenleving	Verplichtingen/Uitgaven: 5 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 10 mln. Ontvangsten: 2 mln.
7. Werkgevers- en bedrijfsvoeringsbeleid	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 4 mln. Ontvangsten: 2 mln.
11. Centraal apparaat	Verplichtingen/Uitgaven: 5 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 10 mln. Ontvangsten: 2 mln.
12. Algemeen	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 4 mln. Ontvangsten: 2 mln.
13. Nog onverdeeld	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
14. Slavernijverleden: fonds en herdenkingscomité	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
15. Een veilig Groningen met perspectief	Verplichtingen/Uitgaven: 10 mln.Ontvangsten: 10 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 20 mln.Ontvangsten: 20 mln.

2 Beleidsartikelen

2.1 Artikel 1. Openbaar bestuur en democratie

Op artikel 1 is in 2025 € 7,3 mln. minder verplicht dan begroot. De uitgaven zijn € 10,8 mln. lager uitgevallen dan begroot.

Toelichting
Verplichtingen en uitgaven
De grootste posten worden hieronder toegelicht.

Er heeft een budgetneutrale verlenging van de subsidie aan de VNG plaatsgevonden, waardoor de subsidievaststelling en betaling van het restantbedrag pas in 2026 zal plaatsvinden (€ 1,1 mln. uitgaven en € 2,8 mln. verplichtingen).

In 2025 zijn de eerste stappen gezet richting de versterking van de rechtsstaat. Het is voor het eerste in lange tijd dat geld vrij is gemaakt voor de democratische rechtsstaat en het bepalen wat de rechtsstaat het beste dient en op welke manier kost tijd. Om die reden is in 2025 vooral gewerkt aan beleidsvorming. (€ 2,1 mln. uitgaven en € 1,0 mln. verplichtingen).

De verplichtingen (€ 1,7 mln.) voor de subsidie werk aan uitvoering voor het structureel verbeteren van de publieke dienstverlening, zijn in voorgaande jaren al meerjarig aangegaan, hier is in het budget van 2025 geen rekening mee gehouden.

Een aantal trajecten binnen de goed bestuur enveloppe zaten nog in een opstartende fase, waardoor niet alles is uitgeput. Daarnaast zijn er ook minder uitgaven gerealiseerd dan geraamd voor de organisatie van de Tweede Kamerverkiezing. In totaal is hierdoor circa € 3,4 mln. onderuitputting op artikelonderdeel 1.2.

2.2 Artikel 2. Nationale veiligheid

Op artikel 2 is in 2025 € 38,7 mln. minder verplicht dan begroot. Bij de ontvangsten is € 4,9 mln. meer ontvangen dan begroot.

Toelichting
Verplichtingen
De onderschrijding op het verplichtingenbudget met circa € 38,7 mln. is veroorzaakt doordat bij de tweede suppletoire begroting 2025 de verplichtingen zijn opgehoogd. Uiteindelijk was er minder verplichtingen ruimte nodig dan eerder vanuit werd gegaan.

Ontvangsten
De meerontvangsten hebben voornamelijk betrekking op meer verrichte veiligheidsonderzoeken voor andere (overheids-)organisaties door de Unit Veiligheidsonderzoeken (UVO), het samenwerkingsverband tussen de AIVD en de MIVD.

2.3 Artikel 6. Overheidsdienstverlening en informatiesamenleving

Op artikel 6 is in 2025 € 6,5 mln. minder uitgegeven dan begroot en € 7,2 mln. meer verplicht dan begroot. Aan ontvangsten is € 1,6 mln. meer gerealiseerd dan begroot.

Toelichting
Verplichtingen en uitgaven
De overschrijding op de verplichtingen is ontstaan als gevolg van het toekennen van diverse subsidies, onder andere in het kader van overheidsdienstverlening, dan waar eerder rekening mee was gehouden in het verplichtingenbudget. Verder zijn er meer bijdragen aan ICTU in het kader van de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) toegekend dan waar eerder in het verplichtingenbudget rekening mee was gehouden. Dit is in de veegbrief in december 2025 (Kamerstukken II, 2025/2026, 36800 VII, nr. 17) gemeld aan de Tweede Kamer.

De onderschrijding op de uitgaven wordt voornamelijk veroorzaakt doordat een aantal verantwoordingen van Logius niet in 2025 zijn binnengekomen, waardoor de restantbetalingen niet in 2025 gerealiseerd konden worden (totale onderbesteding op de regeling Logius bedraagt circa € 5 mln. in 2025).

Ontvangsten
De meerontvangsten in 2025 van circa € 1,6 mln. zijn de meerontvangsten geweest van gebruikers van de voorzieningen van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) die hun aandeel in het gebruik hebben overgemaakt naar BZK (op basis van facturering).

2.4 Artikel 7. Werkgevers-en bedrijfsvoeringsbeleid

Op artikel 7 is in 2025 € 11,5 mln. minder verplicht dan begroot. De uitgaven zijn € 4,7 mln. lager uitgevallen.

Toelichting
Verplichtingen en uitgaven
De grootste posten worden hieronder toegelicht.

Bij de bijdrage aan Organisatie en Personeel Rijk (O&P Rijk), de bijdrage aan KOOP en de doorontwikkeling Rijksbrede ICT-voorziening zijn (een deel van de) de verplichtingen (totaal € 11,7 mln.) al in 2024 vastgelegd.

Bij de doorontwikkeling Rijksbrede ICT-voorziening zijn de uitgaven € 1,8 mln. lager dan begroot doordat de opdrachten lager zijn uitgevallen dan de prognose.

Bij de informatiehuishouding zijn de uitgaven € 1,4 mln. lager dan begroot doordat de opdrachten niet op tijd zijn uitgezet.

2.5 Artikel 14. Slavernijverleden: fonds en herdenkingscomité

Op dit artikel is in 2025 € 2,5 mln. minder verplicht en € 1,1 mln. minder uitgegeven dan begroot.

Toelichting
Verplichtingen en uitgaven
De onderschrijding op de verplichtingen en uitgaven wordt veroorzaakt door minder subsidieaanvragen dan eerder waren begroot. Het uitwerken van de subsidieregeling heeft veel tijd gekost, daardoor is in augustus 2025 het eerste loket voor aanvragen pas opengegaan.

2.6 Artikel 15 Een veilig Groningen met perspectief

Op artikel 15 zijn de uitgaven in 2025 € 362,1 mln. lager uitgevallen dan begroot. De verplichtingen zijn € 172,1 mln. lager uitgevallen dan begroot. Aan ontvangsten is € 173,2 mln. minder gerealiseerd dan begroot.

Toelichting
Verplichtingen en uitgaven
De grootste posten worden hieronder toegelicht.

Diverse uitgaven en verplichtingen die worden betaald vanuit de werkbudgetten zijn vanwege vertraging in de opdrachtverlening niet uitgegeven, waardoor er € 22,5 mln. van het uitgavenbudget en € 20,3 mln. van het verplichtingenbudget niet tot besteding is gekomen.

Bij duurzaam herstel is in 2025 circa € 37,4 mln. minder uitgegeven en voor € 54,3 mln. minder verplicht dan begroot. Duurzaam herstel is erop gericht de kans op terugkerende schade te verkleinen door de constructie van een

woning te verbeteren of herstellen. In 2025 zijn minder woningen duurzaam hersteld dan eerder verwacht. Een deel van de uitgaven in 2025 voor Duurzaam herstel (ca. € 24 mln.) komt ten laste van begrotingsjaar 2026.

Bij het MKB programma is een onderuitputting van € 25,8 mln. op de verplichtingen doordat de verplichtingen in voorgaande jaren al zijn vastgelegd en hier in 2025 geen rekening mee is gehouden.

Met de bijdrage aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) wordt de uitvoering van de schadeafhandeling door het IMG bekostigd. In 2025 kwam deze bijdrage neer op ca. € 275 mln., circa € 26,6 mln. minder op zowel de uitgaven als op de verplichtingen, dan begroot. De lagere realisatie hangt samen met begrotingstechnische correcties en kasverrekeningen tussen jaren. Deze afwijking staat los van de uitvoering van de schadeafhandeling.

Sinds 1 juli 2020 besluit het IMG over schadevergoedingen aan bewoners uit Groningen die schade hebben als gevolg van de gaswinning. Het IMG heeft in 2025 ca. € 34,5 mln. minder uitgegeven aan vergoedingen voor fysieke schade dan begroot. Ondanks dat er meer aanvragen zijn afgehandeld dan begroot, is de gemiddelde schadevergoeding lager dan vooraf ingeschat. Tot slot komt een deel van de uitgaven in 2025 voor de Vergoeding van fysieke schade (ca. € 11 mln.) ten laste van begrotingsjaar 2026.

Bij de vergoeding immateriële schade is in 2025 per saldo € 7,7 mln. minder uitgekeerd dan aanvankelijk was geraamd. Dit komt doordat er minder aanvragen gedaan zijn dan verwacht.

Bij de vergoeding waardedaling is in 2025 per saldo € 6,3 mln. minder gerealiseerd dan was begroot. In 2025 zijn er minder aanvragen gedaan dan geraamd.

Het budget dat in 2025 beschikbaar was gesteld voor knelpunten in de versterkingsoperatie is niet volledig tot besteding gekomen (€ 13,1 mln. minder uitgegeven dan begroot en € 33,6 mln. minder verplicht dan begroot). Dit komt vanwege de aard van de maatregel waardoor het lastig te ramen is welke knelpunten in enig jaar worden behandeld en in welk jaar dat tot betaling leidt.

De uitgaven voor de versterkingsoperatie zijn moeilijk te voorspellen, waardoor het budget lastig te plannen is. Er zijn minder reguliere versterkingsuitgaven gedaan dan bij de tweede suppletoire begroting 2025 werd verwacht, hierdoor valt de uitgaven realisatie met € 101,9 mln. lager uit en de verplichtingen realisatie met € 27,7 mln. lager uit.

De middelen voor clustering en gebiedsfonds en leefbaarheid en wijkontwikkeling zijn vastgelegd in de Meerjarige regeling. Het uitgavenritme is aangesloten op het tempo van de versterking. Ondanks uitvoerige afstemming met de regio hierover sloot de begroting nog niet aan bij de regeling. Daarom zijn de uitgaven op beide regelingen € 26,9 mln. lager en de verplichtingen € 112,1 mln. lager.

Voor het Nationaal Programma Groningen is € 68,0 mln. minder verplicht dan eerder geraamd doordat de verplichtingen in voorgaande jaren al zijn vastgelegd en hier in 2025 geen rekening mee is gehouden.

Voor versterken in eigen beheer is in 2025 € 27,1 mln. minder verplicht en € 28,9 mln. minder uitgegeven dan verwacht, omdat de uitgaven voor de versterkingsoperatie vanwege hun aard moeilijk zijn te voorspellen, waardoor het budget lastig te plannen is.

Ontvangsten
De ontvangsten NAM voor het Nationaal Programma Groningen zijn € 25 mln. lager dan geraamd, omdat de NAM heeft aangegeven de factuur niet te zullen betalen.

De ontvangsten afkomstig van de NAM voor de kosten voor schade en versterken Groningen zijn € 148 mln. lager dan geraamd. De uitgaven voor de schadeafhandeling en versterkingsoperatie worden via een heffing bij de NAM in rekening gebracht. Als gevolg van lager gerealiseerde uitgaven bij het IMG in 2024 zijn de verwachte ontvangsten voor 2025 ook lager.

De bovenstaande bijstellingen zijn in de veegbrief in december 2025 (Kamerstukken II, 2025/2026, 36800 VII, nr. 17) gemeld aan de Tweede Kamer.

3 Niet-Beleidsartikelen

3.1 Artikel 11. Centraal apparaat

Op artikel 11 zijn de uitgaven in 2025 € 60,9 mln. lager uitgevallen dan begroot. De verplichtingen zijn € 42,8 mln. lager uitgevallen dan begroot. Aan ontvangsten is € 18,3 mln. minder gerealiseerd dan begroot.

Toelichting
Verplichtingen en uitgaven
De grootste posten worden hieronder toegelicht.

Bij eigen personeel is er een onderschrijding van € 17,1 mln. op de uitgaven en € 10,5 mln. op de verplichtingen. Dit wordt veroorzaakt doordat niet alle openstaande vacatures ingevuld konden worden.

Bij inhuur is er onderschrijding van € 22,2 mln. op de uitgaven en € 19,1 mln. op de verplichtingen. Deze onderschrijdingen worden voornamelijk veroorzaakt door de lagere inhuur voor de Nationale Coördinator Groningen (NCG) dan begroot.

De uitgaven (€ 12,7 mln.) en verplichtingen (€ 11,6 mln.) aan ICT zijn lager uitgevallen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere uitgaven en verplichtingen voor de ICT van de Rijksorganisatie voor Informatiehuishouding (RvIHH) dan begroot.

Bij de overige materiële uitgaven is er onderschrijding van € 6,5 mln. op de uitgaven en € 1,3 mln. op de verplichtingen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere uitgaven voor de Nationaal Coördinator Groningen (NCG).

Ontvangsten
De minderontvangsten worden voornamelijk veroorzaakt doordat diverse facturen van Rijksorganisatie voor Informatiehuishouding (RvIHH) niet meer in 2025 betaald worden maar in 2026. Dit is in de veegbrief in december 2025 (Kamerstukken II, 2025/2026, 36800 VII, nr. 17) gemeld aan de Tweede Kamer.

3.2 Artikel 12. Algemeen

Op artikel 12 zijn in 2025 de uitgaven € 17,6 mln. lager uitgevallen dan begroot. De verplichtingen zijn € 17,6 mln. lager uitgevallen dan begroot.

Toelichting
De grootste posten worden hieronder toegelicht.

De realisatie op de uitgaven (€ 17,2 mln.) en de verplichtingen (€ 17,2 mln.) van de kwijtschelding publieke schulden is lager uitgevallen dan geraamd doordat de uitgaven en de derving van inkomsten als gevolg van de kwijtschelding bij gemeenten en waterschappen lager uitvielen dan begroot.

3.3 Artikel 13. Onverdeeld

Er zijn geen slotwetverschillen op dit artikel.